

၉၈၈၅၆၅

ქართული ზღაპრები

მხატვარი: ია გიგოლაშვილი

© გამომცემლობა „დიოგენე“, 2023
ყველა უფლება დაცულია

ISBN 978-9941-11-791-6

www.diogene.ge

ქართული ზღაპრები

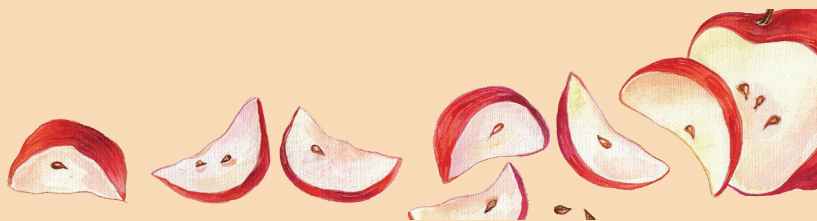
კლასგარეშე საკითხავი
(6-9 წელი)

სარჩევი

ასფურცელა	7
ნაცარქექია	23
კომბლე	35
ხუთკუნჭულა	43
მუჭანახევარა	59
წიქარა	69
ცეროდენა	89
მზეთუნახავი ქალი	99
რწყილი და ჭიანჭველა	113

ასფურცელა

ყო და არა იყო რა, ღვთის უკეთესი რა იქნებოდა. იყო ერთი ცოლ-ქმარი. ჰყავდათ სამი შვილი: ორი ვაჟი და ერთი ქალი. მამა ადრე

გარდაიცვალა. დედამ უთხრა შვილებს:

– შვილებო, თქვენს მამულს რატომ არ მოუვლითო?

შვილებმა არ იცოდნენ, თუ მამული ჰქონდათ. დედას უთხრეს:

– ჩვენ რომ წავიდეთ, საჭმელი ვინ უნდა წამოგვიღოსო? დედამ უთხრა:

– თქვენს დას გამოვატანო.

მართლაც, გაუმზადა ერთი კვირის საგზალი და თან ხახვი გაატანა. ეს ხახვის ნაფცქვენები ყარეთ გზაში. თქვენი და გამოჰყვება ამ ნაფცქვენებს და მოგაგნებთო. გზაზე ერთი სოფელი იყო გასავლელი. იქ ცხოვრობდა ასთავიანი დევი, რომელსაც ჰყავდა ბებერი დედა. გამოვიდა, აკრიფა ხახვის ნაფცქვენები და თავის გზაზე დაყარა. ერთი კვირის შემდეგ დედამ თავის ქალიშვილს გაატანა ბიჭების საჭმელი. მისდევს იგი ხახვის ნაფცქვენებს, მიადგა ასთავიანი დევის სახლს. დახვდა ასთავიანის დედა შინ. მოხუცს ძალიან მოეწონა ქალი და უთხრა:

– მოდი, შვილო, ახლოს, თორემ ჩემმა შვილმა რომ დაგინახოს, შეგჭამსო.

ქალი მივიდა მოხუცთან. დედაბერმა დამალა. მოვიდა დევი და დედას ჰკითხა:

– დედი, ადამიანის სუნი მომდისო.

– არა, შვილო, აქ ადამიანს რა უნდაო.

ბოლოს გამოტყდა დედა:

– თუ არ შეჭამ, გამოგიჩენო.

გამოუჩინა ქალი. ასთავიან დევს ძალიან მოეწონა და შეირთო ცოლად.

რაკი დანიშნულ დროზე ამ ძმებს ხარჯი არ ჩაუტანა, ბიჭები შინ წამოვიდნენ. დედას უთხრეს:

– რატომ ხარჯი არ გამოგვიგზავნეო?

დედამ იცოდა, იმ სოფელში რომ ასთავიანი დევი იყო და დაიწყო ტირილი:

– თქვენს დას უსათუოდ ის წყეული დაიჭერდაო.

ძმებმა ეს რომ გაიგეს, იმავ წამს მოემზადნენ და დის გამოსახსნელად წავიდნენ. როდესაც მივიდნენ, გამოიხედა ბებერმა. დაიწყო ჩხუბი:

– ჩემი შვილის შიშით მაღლა ფრინველს ვერ გაუვლია, დაბლა ჭინჭველასაო. ვაჟებმა უთხრეს, რომ ის ქალი მათი და იყო. მოხუცმა შინ მიიპატიჟა. ასთავიანი დევი სანადიროდ იყო წასული. როდესაც დევის მოსვლის დრო დადგა, დედაბერმა ვაჟები დამალა. მოვიდა დევი, მოიტანა ნანადირევი და გაიგო, რომ აქ ვიღაცა იყო. დედამ უთხრა:

– თუ არ შეჭამ, გამოგიჩენო.

მართლაც, გამოუჩინა დედამ და შეუდგნენ ვახშმის მზადებას. სანამდის ორნი ერთ ირემს გაატყავებდნენ, მანამ ასთავიანმა დევმა მოხარშა კიდევ. მიიპატიჟა ცოლისძმები და ჰკითხა:

– ხორცის კაცები ხართ, თუ ძვლისაო?

ცოლისძმებს შეეშინდათ და უთხრეს:

– ძვლის კაცები, ხორცი რა ჩვენი საქმეაო.

მართლაც, ასთავიანი დევი ხორცს ჭამს, ძვლებს კი იმათ აძლევს. მოიტანა ღვინო და უთხრა:

– დოქის კაცები ხართ, თუ ყანწისაო?

– დოქი რა ჩვენი საქმეა, ყანწი მოგვიტანეო. ვახშამი რომ დაამთავრეს, დევმა უთხრა:

– ლოგინის კაცები ხართ, თუ გომისაო?

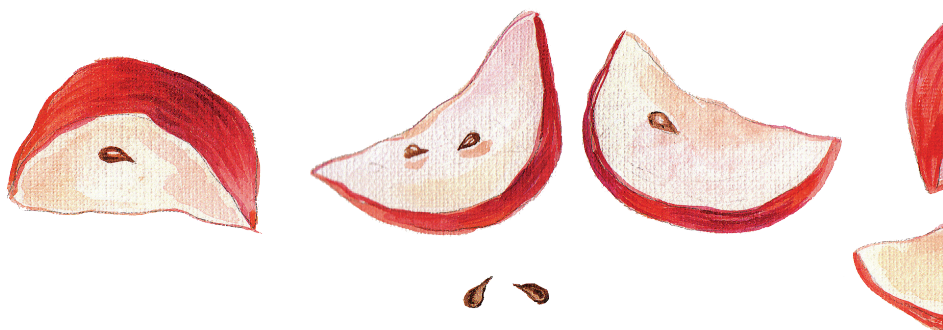
– ლოგინი რა ჩვენი საქმეა, გომში დავიძინებთო.

დილით ადგა ასთავიანი დევი და უთხრა დედას:

– საგზალი გამიმზადე, სანადიროდ მივალო.

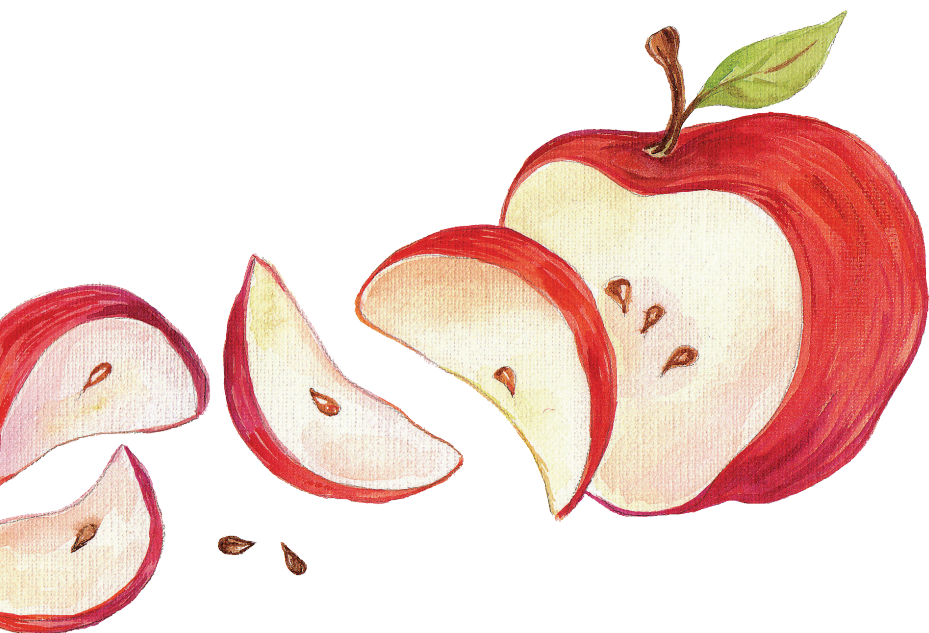
დედამ უთხრა:

– შვილო, დაბლა ორი კუტი არის, ისინი ჩაილაგეო. ას-
თავიანი დევი ჩავიდა გომში, ერთი შეჭამა, ერთი იღლიაში
ამოიჩარა და წავიდა სანადიროდ.

გავიდა დრო. ვაჟებიც დაკარგა დედამ და ქალიც. ტირის. ერთ მშვენიერ დღეს ჩამოიარა კაცმა და ეკითხება დედაკაცს, რა გატირებსო? დედაკაცმა უამბო თავისი თავგადასავალი. კაცმა ამოიღო ერთი ვაშლი, მისცა დედაკაცს და უთხრა:

– ეს ვაშლი ას ნაწილად გაჭერი და დღეში თითო შეჭამეო. დედაკაცმა დაჭრა ვაშლი ას ნაწილად. დაუწყო სათითაოდ ჭამა. გაათავა თუ არა ვაშლი, გაუჩნდა ერთი ვაჟი, დაარქვა ასფურცელა. ვინც წლით იზრდებოდა, ის დღით იზრდებოდა.

ერთ მშვენიერ დღეს უბნის ბიჭები კოჭაობას თამაშობდნენ. ასფურცელაც ამ ბიჭებში იყო. ერთ სოფლის დედაკაცს კოკით წყალი მოჰქონდა. ასფურცელამ ყორა გაართყა ჯოხს, გაბზრიალდა ის ჯოხი, კოკას მოხვდა და გატეხა. დედაკაცი გაბრაზდა: – დაგწყევლო, როგორ დაგწყევლო, დედისერთა ხარ, ვერ გიმეტებო. თუ შნო გაქვს, შენი ძმები და შენი და ასთავიანი დევისაგან გამოიხსენიო!

ასფურცელამ ეს რომ გაიგო, იმ წამს შინ გაიქცა. დედას უთხრა: – ძუძუ მინდაო. დედამ დაუწყო ჩხუბი, რაღადროს შენი ძუძუაო! მაგრამ ასფურცელამ ძალიან და ძალიან შეაწუხა. მისცა ძუძუ. ასფურცელამ მოუჭირა კბილები და დედას ჰკითხა: – მითხარი, და-ძმები მყავს თუ არაო? დედამ უთხრა, ასთავიან დევთან არიანო. ასფურცელა ადგა და ასთავიანი დევის სახლისაკენ გასწია. გზაზე ერთი ხევი ჰქონდა გასავლელი. ხევს რომ მიუახლოვდა, გამოჩნდა ის სახლი, სადაც ასთავიანი დევი იყო. ბებერმა შენიშნა ეს ახალგაზრდა და თქვა:

– დედიშენის ღმერთსაო!

მიუახლოვდა ასფურცელა იმ სახლს. შევიდა ეზოში და სიბრაზით დაიწყო სიარული. ბებერმა ჩხუბი დაუწყო ახალ-

გაზრდას: – წადი აქედან, თორემ ჩემი შვილი მოვა და შეგ-
ჭამსო. ასფურცელამ უთხრა: – მე მოგივლი შენცა და შენს
შვილსაცაო! საღამო ხანს მოვიდა დევი და მოიტანა ნანა-
დირევი, დაინახა ვიღაც უცნობი, თვალებიდან ცეცხლი გად-
მოსცვივდა სიბრაზისაგან. მივიდა ახალგაზრდასთან. ახალ-
გაზრდამ უთხრა ასთავიან დევს: – შენი ცოლისძმა ვარ და
არ მიმიღებ ამალამო? ასთავიანი დევი დაყაბულდა და მიი-
პატიჟა სახლში. დაიწყეს ნანადირევის გატყავება. სანამდის
ასთავიანი დევი ერთს გაატყავებდა, მანამ ასფურცელამ
ორი გაატყავა, დაკჭრა და მოხარშა კიდევ.

დასხდნენ ვახშმად. ასთავიანი დევი ეუბნება ასფურ-
ცელას: – ძვლის კაცი ხარ თუ ხორცისაო? – ძვალი რა ჩე-
მი ხელობაა, ხორცი მომეციო! ხორცს ასფურცელა ჭამდა,
ძვლებს კი ასთავიან დევს აძლევდა. ღვინოზეც ისევე ქნა:
– დოქის კაცი ხარ, თუ ყანწისაო? – ყანწი რა ჩემი ხელობაა,
დოქი მოიტანეო! დაამთავრეს ვახშამი და უთხრა ასფურცე-
ლას: – მოდი, ერთი დავეჭიდოთ, რომელმაც წააქციოს, ის
იყოს ნაჯობნიო. ასთავიანმა წაავლო ხელი და ძვრაც ვერ
უყო. მერე წაავლო ხელი ასფურცელამ და წააქცია. ამ დევს
ძალიან შეეშინდა, უთხრა: – გომის კაცი ხარ, თუ ლოგინი-

საო? – გომი რა ჩემი საქმეა, ლოგინისაო. როდესაც ჩავიდა ასთავიანი დევი გომში, დაიწყო ხმლის ლესვა. ასფურცელამ გაიგო ეს ამბავი, ადგა ჩუმად, შეიტანა ერთი კუნძი, დადო ლოგინზე, დააფარა ზევიდან საბანი, თვითონ კი კუთხეში დაიმალა. როდესაც იფიქრა ასთავიანმა დევმა, ახლა კი სძინავსო, ამოვიდა მაღლა, შეაღო კარი ჩუმად და დაუშინა ლოგინს ხმალი. ეს ლოგინი სულ ქუცმა-ქუცმა აქცია, მერე წავიდა და დაიძინა.

ასფურცელა მივიდა, გადმოხერტყა ლოგინი, ჩაწვა ისევე. ასთავიან დევს ეგონა, მოვკალიო. დილით გამოელ-

ვიდა თუ არა, ავიდა მაღლა, ნახა, ასფურცელა ისევ ლოგინ-ში წევს და შეეკითხა: – წუხელი რწყილებს ხომ არ უკბენია შენთვისაო? – არაფერი შემიტყვიაო. ასთავიან დევს უფრო შეეშინდა და უთხრა: მოდი ერთხელაც დავეჭიდოთ და თუ კიდევ მაჯობე, შენი მონა ვიქნებიო. ასფურცელამ წაავლო ხელი, გადმოაგდო მაღლიდან, ყელამდის ჩაჯდა მიწაში ას-თავიანი დევი. ამოიღო ხმალი ასფურცელამ და უთხრა: – თქვი, რა უყავი ჩემი ძმები და ჩემი და, თორემ თავებს გა-გაცრევიანებო. ასთავიანმა დევმა უპასუხა: – შენი და სახლში არის, შენი ძმები კი მუცელში რომ ერთი კოლოფი მაქვს,

იმაში სხედანო. ასფურცელამ დაატრა თავები, გატრა შუაზე, ამოიღო კოლოფი, რომელშიც ისხდნენ ძმები. მონახა თავისი დაც და გასწიეს შინისაკენ. ერთ მშვენიერ ალაგს ერთი მუხა იდგა. მუხასთან რომ მივიდა, ასფურცელა შეეხვეწა თავის ძმებს და დას: – აქ დავისვენოთ, ძალიან დაღლილი ვარო. არ გაუტეხეს ხატრი და დაისვენეს. ასფურცელა ცოტა ხნით მიწვა. დაეძინა. უმადურმა ძმებმა დაგრიხეს წნელები, ააყენეს მძინარე ასფურცელა, მიაკრეს მუხაზე ისე, რომ

თითის ფრჩხილებიდან სისხლი გასდიოდა. გამოელვია ას-
ფურცელას. ნახა, დაბმული იყო მუხაზე.

შეეხვეწა ღმერთს: – თუ მე ვტყუი ჩემს ძმებთან, აქ-
ვე მომკალი, თუ არადა, ეს მუხა მომაგლეჯინეო. მართლაც,
მოგლიჯა მუხა და შინისაკენ გაეშურა. შინ რომ მივიდა, დაუ-
ძახა თავის ძმებს: – გამოიხედეთ, ეს მუხა მაინც მომხსენითო.
ძმებს ძალიან შეეშინდათ: ახლა კი დაგვხოცავს ჩვენი ძმაო,
მაგრამ რას იზამდნენ, მოხსნეს მუხა. შევიდა სახლში ასფურ-

ცელა და დედას ეუბნება: – დედაგ, შენი შვილები მოგგვარე, მხოლოდ ძალიან დამტანჯესო. ამათ ყურებას ვერ შევძლებ, სხვაგან უნდა წავიდეთ! მართლაც ადგა და წავიდა.

ბევრი იარა თუ ცოტა იარა, გავიდა ერთ მინდორში. ერთი რცხილა იდგა, შეჩერდა ხესთან, გაისროლა მშვილდ-ისარი. წავიდა ისარი, გადაიარა ცხრა მთა და დაერჭო ერთი სახლის წინ. იქ ცხოვრობდა ცხრა დევი. დილით ნახეს ისარი. ცხრანივე დაეჭიდნენ და ვერ ამოაძრეს. შეეშინდათ დევებს და გადაიხვეწნენ იმ ადგილიდან. მივიდა ასფურცელა, დაათვალიერა სახლი. ერთ ოთახს კლიტე ედო, გატეხა კლიტე, შევიდა შიგნით და ნახა ცხრა მზეთუნახავი ქალი. გაულო კარები: – წადით, თქვენ თქვენი გზა ნახეთ, ახლა თავისუფლები ხართო! ქალები არ წავიდნენ. შემოეხვივნენ ასფურცელას და ეუბნებიან: არა ჩემი ქმარი უნდა იყო და არა ჩემიო. ასფურცელას ყველაზე ნაბოლარა მოეწონა და შეირთო. ასფურცელას ნადირობა მოუნდა და გაეშურა სანადიროდ. როდესაც ინადირა, დაეძინა. ამ დროს ცხრა დევმა ნახა, მოსაკლავად ვერ გაიმეტეს და თვალები დასთხარეს. გაუშვეს ისევე ტყეში. დადის ასფურცელა. იარა, ცოტა იარა თუ ბევრი, გავიდა ერთ მინდორზე. ყვირილი